

Urticaria (nässelutslag)

Patientinformation

Urticaria (nässelutslag) är ett vanligt sjukdomstillstånd som cirka 20% av alla vuxna har haft någon gång. Urticaria är ibland - men långt ifrån alltid - allergiskt utlöst. Det finns många andra uppkomstmekanismer, och också olika former av urticaria. Urticaria delas in i akut och kronisk kallas det om besvären pågått i mer än 2 månader. Ofta hittas ingen utlösande orsak.

Specialformer av kronisk urticaria

Ett urticariatillstånd kan ibland utlösas av värme, kroppsansträngning och svettning (ansträngningsurticaria), av kyla, kall blåsig vind eller kallbad (köld-urticaria), bad och dusch (vattenurticaria), eller av tryck mot huden under t ex åtsittande kläder eller bälten (tryck-urticaria). S k *dermografism* upplevs ofta enbart som klåda, och först då man river sig slår utslagen upp. Dessa specialformer uppträder ibland efter någon allmäninfektion. De anses inte bero på någon allergi i egentlig mening.

Behandling

Akuta fall utgör sällan något behandlingsproblem. Vid kronisk urticaria krävs långvarig och regelbunden medicinering med s.k. antihistaminpreparat. Dessa gav tidigare en besvärande dåsighet. Behandlingen har underlättats på senare år genom tillkomst av nya, icke tröttande mediciner, med få biverkningar. Högre doser än normalt krävs dock i många fall. I särskilt besvärliga fall krävs tillägg av andra typer av mediciner. Kortisonpiller ska undvikas.

Dietråd

Salicylsyra i t ex värktabletter försämrar ofta urticaria och bör undvikas.

Akut urticaria

Detta är den vanligaste formen. Klåda och rodnade eller ljusa upphöjda kvaddlar i huden, kommer då på några minuter eller timmar, efter det att något utlösande ämne har tillförts kroppen. Ibland kan även lätt feber, svullnadskänsla i handflator och fotsulor, ledvärk eller magbesvär förekomma. I svårare fall kan svullnader i ansiktet uppkomma. Exempel på **orsaker** till akut urticaria är *födoämnen* t.ex. (skaldjur, nötter, jordgubbar, kiwi, ägg, mögelost), *läkemedel* (antibiotika, värktabletter med acetylsalicylsyra eller röntgenkontrastmedel), eller *insektstick* (bi, geting). Besvären kan också utlösas av infektioner. Akut urticaria visar ofta kraftiga symptom med klåda och utslag, men klingar sedan vanligen av efter någon eller några veckor.

Ibland krävs flera samverkande faktorer för att utlösa ett skov t.ex. alkohol och skaldjur, ett speciellt födoämne och fysisk ansträngning. Infektion och intag av läkemedel innehållande acetylsalicylsyra.

Kronisk urticaria

Urticaria som varar mer än 6 veckor kallas "kronisk" och kan pågå i flera månader, eller i sällsynta fall ett eller flera år. Den kan starta akut på grund av någon ovan nämnd orsak, och sedan fortsätta trots att

den utlösande faktorn undviks. I de flesta fall hittar man ingen klart utlösande faktor vid detta tillstånd, trots ingående provtagningar. Förutom vad som ovan nämnts kan kronisk urticaria uppkomma efter olika infektionstillstånd och sedan fortsätta trots att infektionen ifråga är utläkt. I sällsynta fall kan orsaken vara någon invärtes medicinsk sjukdom. Psykiska faktorer kan ibland även ha betydelse för att utlösa eller underhålla sjukdomen.

Vid kronisk urticaria görs vanligen en allmän laboratoriekontroll. Allergitestningar brukar däremot sällan vara till någon praktisk nytta.